

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.40 (3448) ●

● ЧАЦВЕР, 22 КАСТРЫЧНІКА, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

У добры шлях!
Да 135-х угодкаў народнага пісьменніка Беларусі Янкі Купалы на Волзе, у сяле Пячышчы пад Казанню, з’явіцца помнік Песняру **Стар. 2**

Свой дом... у Антарктыдзе
Стар. 2

Дажынкi ў Андрушына
Старадаўні беларускі абрад ладзіўся ў далёкай прыбайкальскай вёсцы **Стар. 4**

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Латышскія дарогі Францыска Скарыны

У суседняй краіне доўжацца Дні беларускай культуры, якія прысвячаюцца 525-м угодкам знакамiтага ўсходнеславянскага асветніка і першадрукара

Краслава. Алёна Лазарава, Алёна Міцкевіч, Станіслаў Валодзька

Праект — вялікі і грунтоўны

Даследчыкі жыцця і дзейнасці Францыска Скарыны ведаюць пра скарынаўскія мясціны ў Вільні-Вільнюсе, а звестак пра ягоныя вандрожкі па землях Латвіі — няма. Аднак сёння можна гаварыць і пра латышскія дарогі Скарыны — дзякуючы вялікаму культурна-асветніцкаму праекту, які рэалізуюць супляменнікі

з Саюза беларусаў Латвіі. Наша газета інфармавала чытачоў (“Пад знакам Францыска Скарыны”, ГР №37, 1.10.2015), што Дні беларускай культуры ў Латвіі доўжацца больш за месяц і прысвячаюцца 525-м угодкам асветніка і першадрукара. У тым жа нумары — аповед пра гурт “Лянок” з Елгавы, якім кіруе Марыя Елісева: гэта таксама ўдзельнікі Дзён. Паводле праграмы, Елгаўскае беларускае таварыства “Злата” падключылася да праекта СБЛ 17 кастрычніка, праз два дні

Екабпілс. Валянціна Дарашчонак (злева) і Валянціна Піскунова

— Елгаўскае беларускае таварыства “Лянок”, а 21-га — Ліепайская беларуская абшчына “Мара”.

“Адкрыццё Дзён адбылося 11 верасня ў Рэзэкнэ, зала, дзе праходзіла ўрачыстасць, была перапоўнена, — паведаміла ў рэдакцыю наўздагон першай публікацыі, імкнучыся прыцягнуць большую ўвагу да падзеі, кіраўніца СБЛ Валянціна Піскунова. — Удзельнічалі ў мерапрыемстве ганаровыя госці з Беларусі: першы намеснік дырэктара па навуковай рабоце Цэнтра даследаванняў культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Аляксандр Лукашанец, намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, ён жа старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў Аляксандр Суша. Прысутнічаў Генконсул Беларусі ў Даўгаўпілсе Уладзімір

Клімаў. Усіх вітаў мэр Рэзэкнэ Аляксандр Барташэвіч і актывісты Саюза беларусаў Латвіі”.

Усяго ў праграме Дзён — больш за дзясятка мерапрыемстваў па ўсёй Латвіі. Урачыстасці, святочныя канцэрты прайшлі ў гарадах Вільяны, Даўгаўпілс, Лудза, Зілуэ, Краслава, Екабпілс, Дагда, Ліваны. Закрыццё Дзён запланавана ў Рызе, у Латвійскай нацыянальнай бібліятэцы, на 31 кастрычніка — вялікую ўрачыстасць там ладзіць Саюз беларусаў Латвіі ды мясцовае Беларускае таварыства “Прамень”.

Мяркуем, чытачам будзе цікава даведацца пра канкрэтыку вандровак Францыска Скарыны па Латвіі. Падаем допісы ад няштатных аўтараў пра падзеі ў Краславе (23 верасня) і Екабпілсе (26 верасня). → **Стар. 3**

ВЕСТКІ

Віншаванне з Астаны

Актывісты беларускай суполкі “Радзіма” з Казахстана павіншавалі Аляксандра Лукашэнку з перамогай на выбарах Прэзідэнта

У рэдакцыю даслаў пісьмо наш супляменнік з Астаны Дзмітрый Астаньковіч, выкладчык Казахскай нацыянальнай акадэміі музыкі. Продкі члена саюзаў кампазітараў Казахстана і Беларусі былі з Магілёўшчыны, цяпер ён узначальвае Беларуска-казахстанскі культурны цэнтр “Радзіма”. Тэкст віншавання такі: “Паважаны Аляксандр Рыгоравіч! Супляменнікі з Астаны шчыра віншуюць Вас з чарговай бліскачай перамогай на выбарах! Мы шчаслівыя, што грамадзяне Рэспублікі Беларусь у Вашай асобе зноў выбралі мір, парадак, спакой і ўпэўненасць у заўтрашнім дні. Жадаем Вам моцнага здароўя, невычэрпнай энергіі ды ўдачы ва ўсіх пачынаннях. Мы ўпэўненыя, што пад Вашым кіраўніцтвам Рэспубліку Беларусь чакае далейшы росквіт і дабрабыт. Члены Беларускага культурнага цэнтра “Радзіма” горада Астаны, старшыня БКЦ Дзмітрый Астаньковіч”.

А 15 кастрычніка актывісты суполкі “Радзіма” зладзілі творчую сустрэчу ў Еўразійскім нацыянальным універсітэце імя Л. Гумілёва. На ёй, напісаў Дзмітрый Астаньковіч, былі загадчык кафедры Асамблеі народа Казахстана Анатолій Башмакоў, іншыя выкладчыкі, студэнты-дзіцяны. Беларусы расказвалі пра дзейнасць суполкі з паказам фота і відэа, гаварылі пра важнасць культурнага дыялогу паміж Беларуссю і Казахстанам, выступаў гурт “Вясёлка”.

СВОЙ ШЛЯХ

Музыка з глыбіняў душы

Кацярына Мядзведская

Артысты Дзяржаўнага ансамбля народнай музыкі “Свята” сябруюць з беларусамі з розных краін

Мінулым летам польскай Бела-вежы, сустрэўшы артыстаў “Свята”, старшыня Таварыства беларускай культуры ў Польшчы Ян Сычэўскі казаў: “Памятаю, калектыў часта раней прыязджаў да нас у госці. Сёння сувязі ўзнаўляюцца, і, маю надзею, сяброўства будзе мацней”. Добра ведаюць пра “Свята” ў Самары. Кіраўніца самарскай суполкі “Руска-Беларускае братэрства 2000” Ірына Глуская некалькі год

таму прывозіла на гастролі ў Мінск творчы гурт “Волжские казаки”, і яны разам са “Святам” рабілі вялікі канцэрт у Белдзяржфілармоніі. Нядаўна ансамбль прыехаў з Малдовы: удзельнічаў у Днях культуры Беларусі. І там артысты сустрэліся з актывістамі беларускіх суполак.

Многія творчыя калектывы супляменнікаў з замежжа даўно і плённа працуюць з прафесійнымі гуртамі народнай музыкі, спеваюць з Беларусі. І добры плён ад такога сяброўства відавочны: прафесіяналы дапамагаюць супляменнікам з нотамі песень, аўдыёзапісамі, метадычнымі

распрацоўкамі, тыя ж, у сваю чаргу, запрашаюць артыстаў да сябе ў госці. Пры жаданні могуць зладзіць і творчае турнэ па краіне пражывання, як гэта робяць, напрыклад, у Латвіі. Сёлага фальклорны гурт “Купалінка” цэлы тыдзень гасцяваў там: спачатку артысты выступілі ў беларускім пасольстве ў Рызе з нагоды Дня Незалежнасці Беларусі, пасля ўдзельнічалі ў Фестывалі беларускай культуры ў Вентспілсе ды завіталі да суайчыннікаў у Рэзэкнэ.

Цікавіцца сумеснымі праектамі з суполкамі беларусаў за мяжой і мастацкі кіраўнік ансамбля народнай музыкі “Свята”, заслужаны артыст Беларусі Анатоль Кашталапаў.

Артысты “Свята”: прыгожыя, таленавітыя, знакамiтыя

У гутарцы ён заўважыў: “Калі да нас звяртаецца хто з беларусаў замежжа, мы заўсёды адгукнемся. Разам ладзім канцэрты ў

Белдзяржфілармоніі або гастролуюць па краіне...” І скардзіцца на недахоп гастролі “Святу” не выпадае. → **Стар. 4**

Дамову падпісалі Алена Ляшковіч і Сяргей Кандыбовіч

У добры шлях!

Да 135-х угодкаў народнага пісьменніка Беларусі Янкі Купалы ў сяле Пячышчы пад Казанню з'явіцца помнік Песняру

Кацярына Мядзведская

У Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы ў Мінску падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве паміж музеям і Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміяй “Беларусы Расіі”. І першы сумесны праект, над якім ужо працуюць музей і нашы супляменнікі, гэта ўстаноўка помніка Янку Купалу ў сяле Пячышчы (Расія, Рэспубліка Татарстан). Менавіта там жывуць разам з жонкаю пасля эвакуацыі з Мінска на пачатку Вялікай Айчыннай вайны. У

тым татарскім сяле дзейнічае адзіны ў Расіі музей беларускага Песняра (пра тое газета нядаўна пісала: “На Волзе шануюць Купалу”, ГР, №36, 24.09.2015), які, паводле словаў ганаровага консула Беларусі ў Казані, старшыні беларускай суполкі “Спадчына” Сяргея Марудэнкі, уключаны ў турыстычны маршрут.

Старшыня Савета ФНКА “Беларусы Расіі” Сяргей Кандыбовіч упэўнены: справа ўзвядзення помніка Янку Купалу аб'яднае не толькі беларусаў Татарстана, але і ўсёй Расіі. Як тое было ў 2006-м,

калі ўсталёвалі помнік Песняру на Кутузаўскім праспекце ў Маскве. А дырэктар Купалаўскага музея Алена Ляшковіч дадала: праект павінен быць канчаткова завершаны ў 2017-м, да 135-х угодкаў паэта.

На падпісанні дамовы паміж Літаратурным музеям Янкі Купалы і аўтаноміяй “Беларусы Расіі” прысутнічаў Міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў. Ён павіншаваў прысутных са знакавай падзеяй і адзначыў важнасць замацавання папярэдніх сяброўскіх дамоўленасцяў на паперы.

РОЗГАЛАС

Гонар для краіны

Алесь Карлюкевіч

На прысуджэнне Нобелеўскай прэміі Святлане Алексіевіч адгукнуліся пісьменнікі з розных краін

Цікаваць да пісьменніцы як асобы, да яе твораў спрыяе падвышэнню іміджу Беларусі ў свеце. У першыя ж дні пасля абвешчання імя новага лаўрэата Нобелеўскай прэміі ў галіне літаратуры ў інфапрасторы з'явіліся сотні артыкулаў, водгукаў пра творчасць беларускай пісьменніцы. Творы яе выдадзены больш як у 20 краінах. На добрую вестку са Стакгольма адгукваюцца і замежныя пісьменнікі. Звярнуўшыся да твораў на постсваецкай прасторы, у іншых краінах свету, мы пачулі віншаванні і Святлане Алексіевіч, і народу Беларусі.

Празаік Камран Назірлі з Азербайджана выказаўся так: “Танаруся, што жыву, дыхаю і пішу ў адным стагоддзі з ёю, ад усяе душы рады поспехам Святланы ў літаратуры. Яна варта гэтага ўзнагароды!

Мне даспадобы назвы кнігі, якія даўно сталі метафарамі: “У вайны не жаночы твар”, “Чарнобыльская малітва”... Я гатовы з радасцю перакласці гэтыя творы на азербайджанскую мову...”

Пісьменнік з Казахстана Амантай Ахетаў адгукнуўся такімі словамі: “Мы рады поспехам Святланы. І разам з ёю віншуюць усё народ Беларусі, які вынес на сваіх плячах трагедыю Вялікай Айчыннай вайны. Народ і дапамог нераўнадушнай пісьменніцы знайсці словы, каб адлюстраваць боль, людскія пакуты, народ праклаў дарогу ў будучыню...”

Гістарычны празаік з Таджыкістана Леанід Чыгрын, які сам родам з Віцебшчыны, з 1942 года перакананы, што высокая міжнародная ацэнка твораў Святланы Алексіевіч — “гэта сведчанне вялікага ўкладу беларускі ў сусветную літаратуру, як і сведчанне вартасцяў беларускай нацыянальнай літаратуры ў цэлым”.

Вітаўтас Жэймантас з Літвы лічыць: кнігай “Чарнобыльская малітва” Святлана Алексіевіч і многім літоўцам дапамагла асэнсаваць маштаб чарнобыльскай трагедыі.

А вось словы пісьменніка з Чарнагорыі Слабадана Вуканавіча: “Святлана Алексіевіч — само адлюстраванне лёсу беларускай жанчыны, люстэрка рэчаіснасці. Самай пранізлівай з яе кніг мне падаецца кніга “У вайны не жаночы твар”. Па ёй і заўтра нашчадкі нашыя будуць адкрываць драматычныя старонкі Вялікай Айчыннай, Другой Сусветнай вайны...”

Дарэчы. Віншуючы Святлану Алексіевіч, мы даем даніну павагі і памяці яе настаўніку, пісьменніку Алесю Адамовічу. Менавіта ён паспрыяў таму, што журналістка Святлана Алексіевіч пачала запісваць успаміны жанчын пра вайну. Уплыў Майстра відаць і ў назве яе першай кнігі “У вайны не жаночы твар”, бо апоўвесьць Алеся Адамовіча “Вайна пад стрэхамі”, напісаная ў 1959-м, пачынаецца такімі радкамі-эпіграфам: “У вайны не жаночы твар. Но нішто на гэтай вайне не запомнілось больш, рэчце, страшнее и прекраснее, чем лица наших матерей”.

СУСТРЭЧЫ

Свой дом... у Антарктыдзе

Іна Ганчаровіч

У канцы кастрычніка на далёкі кантынент адправіцца чарговая, 8-я беларуская антарктычная экспедыцыя

Сустрэча палярнікаў, навукоўцаў з прадстаўнікамі шырокай грамадскасці прайшла ў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Гаварылі пра многае. У прыватнасці, пра побыт палярнікаў на “краі свету” і пра тое, навошта беларусам тая зямля. Ладзілі сустрэчу НАН Беларусі і яе Цэнтральная навуковая бібліятэка, моладзевы адукацыйны цэнтр “Фіальга”.

Канферэнц-зала Прэзідыума — бітком набітая: школьнікі, студэнты, навукоўцы, чыноўнікі... Разгорнута выстава фота- і відэамаатэрыялаў аб працоўных буднях палярнікаў, можна пабачыць экспанаты з Цэнтра акіянаграфіі. Ладзіцца аўтограф-сесія, шмат жадаючых “сфоткацца” з палярнікамі. А потым была лекцыя ў фармаце “пытанне-адказ” на тэму “Беларусь і Антарктыда: па шляхах палярных экспедыцый”. Кожны за 2 гадзіны мог атрымаць інфармацыю з першых вуснаў.

Галоўнае пытанне: навошта нам тая Антарктыда, ледзяная пустыня? “Для мяне асабіста гэта — імкненне спазнаць нязвяданае, — казаў намеснік начальніка Рэспубліканскага цэнтра палярных

даследаванняў, начальнік Беларускай антарктычнай экспедыцыі Аляксей Гайдашоў. — Для нашай краіны гэта — магчымаць заявіць пра сябе як дзяржаву, якая развіваецца, рухаецца наперад нароўні з іншымі, а ў нечым, магчыма, нават абганяе іх”. Як вядома, на зямным шары засталіся два месцы з неканчатковым рэсурсамі-рэзервамі чалавецтва: Антарктыда і Арктыка. Абодва не належаць ніводнай дзяржаве. Прыцягвае туды нафта, газ, каменны вугаль, уран, золата, а ў будучыні — і прэсная вада. У Антарктыдзе 19 краін заснавалі навуковыя станцыі, 45 базаў працуюць там цэлы год. З 2007-га замацавалася і Беларусь, атрымаўшы ад Расіі пляцоўку для арганізацыі ўласнай станцыі. Жывуць там толькі навукоўцы-палярнікі, вывучаюць экапраблемы, прагназуюць кліматычныя змяненні... “Сёння Антарктыда — гэта такі палігон для навукоўцаў, — прадоўжыў Аляксей Гайдашоў. — У яе асваенні няма пакуль эканамічных выгодаў, гэта прадмет даследаванняў для лепшых розумаў чалавецтва. І нашае ўступленне ў сям’ю навукоўцаў-палярнікаў падвышае імідж краіны. Мы праводзім не проста “нейкія вымярэнні”, а імкнемся, каб навуковыя пошукі сталі часткай міжнароднага падзелу працы, былі інтэграваныя ў іншыя праекты і праграмы”. Беларусі ўжо прысвоены статус пастаяннага члена

А. Гайдашоў (у цэнтры) з калегамі пры Антарктыдзе

Савета кіраўнікоў нацыянальных антарктычных праграм.

Нашы навукоўцы вывучаюць у Антарктыдзе і шэраг іншых праблем. “Пад час пралёта беларускага касмічнага апарата над тэрыторыяй Антарктыкі сінхронна (з зямлі і з космоса) праводзіліся вымярэнні параметраў атмасферы, — прывёў прыклад інжынер-геафізік Нацыянальнага НДЦ маніторынгу азонасферы БДУ Ілья Бручкоўскі. — Супаставіўшы дадзеныя, можна карэктаваць працу аптычных прыбораў спадарожніка”. Даследуюць вучоныя і склад атмасферы. Дадачныя патрэбны, каб дакладней прагназаваць змены клімату ў рэгіёнах Беларусі. На іх падставе спецыялісты даюць рэкамендацыі для сельскай

гаспадаркі, рачнога суднаходства, іншых галін эканомікі.

Вядучы навуковы супрацоўнік Цэнтра па біярэсурсах НАН, кандыдат навук Юрый Пігіняк — ветэран палярных даследаванняў. Ён раскаваў пра свае біядаследаванні: “Уся Антарктыда — гэта міжнародны запаведнік, і любыя аб’екты там унікальныя. Мы разведваем біярэсурсы, даследуем імхі і лішайнікі — тое можа быць карысным для фармакалогіі, харчовай прамысловасці”. З часам, па словах Юрыя, Беларусь можа атрымліваць квоты на вылаў рыбы: “Калі пабудуем сваю базу, Беларусь зможа прэтэндаваць на вылаў 15 тысяч тон рыбы ў год. Зможам і прадаваць квоты. Гэта будзе рэальная эканамічная выгада ад экспедыцыі у Антарктыду”.

Пра будаўніцтва Беларускай антарктычнай станцыі (БАС) раскаваў дырэктар Інстытута прыродакарыстання НАН Аляксандр Карабаню. Работы пачнуцца сёлета. Свой дом у беларусаў з’явіцца ў раёне палявога лагера “Тара Вячэрняя”. Да месца прызначэння нашы палярнікі дабярэцца ў складзе расійскай экспедыцыі на судне “Акадэмік Федаров”. Першую чаргу станцыі пабудуюць да 2018 года: 8-10 модуляў. “Комплекс будзе аснашчаны ўсім неабходным вытворчым і службова-жылым абсталяваннем, і ўсё — пераважна беларускай вытворчасці, — удакладніў Аляксей Гайдашоў. — Пры зборцы першых секцый выкарыстоўваюцца канструкцыйныя і аздобныя матэрыялы, якія доўга не губляюць свае ўласцівасці і дазваляюць станцыі вытрымліваць 60 градусаў марозу і сілу ветру 70 метраў за секунду”.

У складзе чарговай Беларускай антарктычнай экспедыцыі (БАЭ) 5 чалавек, сярод іх — тэхнічны спецыяліст, вучоны з рознымі навуковымі напрамкамі, лекар-хірург. Хто будзе лекарам, дарэчы, пакуль невядома, але дакладна — не жанчына. Праца ў Антарктыдзе, патлумачылі палярнікі, вельмі цяжкая і рызыкоўная, таму, шкадуючы іх, яны на антарктычнай станцыі “прыгожай палавіне” адводзяць месца хіба што на фотаздымках ды ў марах...

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Латышскія дарогі Францыска Скарыны

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Суполка “Вясёлка” і яе сябры

Дом культуры горада Краславы ўпрыгожаны і гатовы да свята. У ім — выстава скарынаўскіх кніг з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. На святочны канцэрт, прысвечаны 525-м угодкам Францыска Скарыны, запрасіла сяброў (а іх, мы ўпэўніліся, нямала) мясцовае Беларускае таварыства “Вясёлка”. Адкрыла вечарыну старшыня суполкі Святлана Стэльмачонак. Яны разам з вядучай апавадалі пра жыццёвыя шляхі першадрукара, расказалі пра грамадзянскі подзвіг вучонага і асветніка — друкаванне кніг кірыліцай на старабеларускай мове, зразумелай кожнаму жыхару краіны. Менавіта скарынаўскія друкаваныя кнігі, дарэчы, і былі першымі на землях Усходняй Еўропы.

Потым пачаўся цікавы канцэрт. Выступіў музычны ансамбль “Куток” суполкі “Вясёлка”, пасля — вучні школы “Varavikšne” з факультатыва беларускай мацярынскай культуры. Свае песні падаравалі госці: гурт народнай беларускай песні “Купалінка” з Даўгаўпілса. Вядомы паэт з Даўгаўпілса, член Саюза пісьменнікаў Беларусі Станіслаў Валодзька расказаў пра сваю паездку на Бацькаўшчыну, у Шчычын — сёлетнюю сталіцу Дня беларускага пісьменства. Свята і там прысвячалася юбілею Францыска Скарыны, нашчадкі ўшанавалі яго памяць устаноўкай пліты са словамі-запаветам асветніка наступнікам: “Любіце і шануйце, як святыню, роднае слова, з якім вас літасцівы Бог у свет пусціў”. Станіслаў чытаў свае вершы, якія цёпла былі сустрэтыя гледачамі. І зноў на сцэне — мясцовыя таленты. Музычны калектыў “Рэтра” краслаўскага Дома культуры натхнёна спяваў на трох мовах: беларускай, рускай, латгалскай. Ансамбль “Varavikšne” ўвогуле ўсіх здзівіў, выканаўшы цудоўнае папуры з народных песень: беларускіх, польскіх, рускіх, украінскіх, латышскіх, латгалскіх. А музычны калектыў “Накцюрн” парадаваў слухачоў цікавай аранжыроўкай сучасных песень і чысцінёй акапэльнага гучання. Шчыра, задушэўна некалькі песень праспяваў ансамбль рускай песні “Ивушка”.

Лейтматывам канцэрта была думка: Латвія, нібы вясёлка, увабрала ў сябе фарбы розных культур. У краіне ёсць месца ўсім, хто працуе, павважае іншых людзей і адкрыты да сяброўства. Пра тое казала ў вітальным слове і Алёна Лазарава, член Кансультаўнага камітэта нацменшасцяў пры міністэрстве культуры Латвіі. Ад імя Саюза беларусаў Латвіі госця з Рыгі ўручыла актывістам суполкі “Вясёлка” Падзячныя лісты. Пра добразычлівасць і гасціннасць мясцовых беларусаў гаварыў Генконсул Беларусі ў Даўгаўпілсе Уладзімір Клімаў: “Пасля такога цудоўнага канцэрта хочацца павіншаваць вас, краслаўчане, з актыўнай дзейнасцю беларусаў у Краславе. У суполцы “Вясёлка” вельмі многа сяброў: глядзіце, якія таленты да вас на свята прыехалі, прыйшлі, каб парадаваць сваім мастацтвам”.

Напрыканцы вечарыны Святлана Стэльмачонак дзякавала адміністрацыі школы “Varavikšne” за дапамогу, а ўсім выступоўцам — за радасць, якую яны падаравалі гледачам. Святлана парадавалася, як арганічна дзейнасць беларускай суполкі ўліваецца ў культурнае жыццё горада.

Алёна Міцкевіч,
член праўлення Саюза беларусаў Латвіі

Ёсць “Спатканне” ў Екабпілсе

Екабпілскі народны дом гасцінна расчыніў дзверы для свята. Усмешкай сустрэла гасцей і жыхароў горада Валянціна Дарашчонак, старшыня Екабпілскага беларускага таварыства “Спатканне”, член праўлення СБЛ. Усіх нас частавалі дранікамі, салам з цыбуляй, былі і селядзец з бульбай, і паштэт ды іншыя беларускія прысмакі. Кожны змог пераканацца, што гасціннасць — нацыянальная рыса беларусаў. У Народным доме была і “спажыва для душы”: выстава кніг Скарыны, перавыдадзеных апошнім часам у Беларусі, а таксама кнігі пра яго жыццё і дзейнасць.

Поўная зала гледачоў! Канцэрт адкрыла В. Дарашчонак. Усіх вітала Валянціна Піскунова, старшыня СБЛ. Яна гаварыла: з беларускай зямлі родам шмат вядомых і таленавітых асоб, якія ўзбагацілі беларускую і сусветную культуру, літаратуру,

Яркія моманты Дзён культуры Беларусі ў Латвіі

навуку. Яны сталі сімваламі, гонарам беларускай нацыі. Сярод іх і выпускнік Кракаўскай акадэміі ды Падуанскага ўніверсітэта, адзін з найбольш адукаваных людзей тагачаснай Еўропы, гуманіст і асветнік, “доктар васьмі вольных навук Франціск Скарына са слаўнага беларускага горада Полацка”. Знакамітымі словамі Скарыны пра птушак, звяроў, рыбаў і чалавека, якія да месца, дзе нарадзіліся, “вялікую ласку маюць”, ураджэнка Гомельшчыны выказала і сваю любоў і да Айчыны-Беларусі, і да нашай другой Радзімы — Латвіі. Ініцыятар правядзення Дзён беларускай культуры ў Латвіі Алёна Лазарава, старшыня таварыства “Прамень” з Рыгі, падкрэсліла: менавіта дзякуючы Скарыне з’явіліся першыя друкаваныя кнігі на старабеларускай мове. Сёння выданні — нацыянальныя святыні, сімвал старажытнай беларускай культуры. Як запавет нам даносяцца з далечы XVI стагоддзя мудрыя словы Скарыны: “Любіце кнігу, бо яна — крыніца мудрасці, ведаў і навукі, лекі для душы”.

Генконсул Беларусі ў Даўгаўпілсе Уладзімір Клімаў, які ўпершыню з афіцыйным візітам наведаў Екабпілс,

падарыў суполцы “Спатканне” 5 тамоў энцыклапедыі “Рэспубліка Беларусь”. Намеснік мэра горада Айвар Крап падкрэсліў: народ, які павважае і шануе сваю культуру — моцны народ. Валянціна Дарашчонак падзякавала Екабпілскай гардуме за дапамогу ў правядзенні мерапрыемства.

Канцэрт поўніўся музыкай, песнямі, танцамі, вершамі, праходзіў з размахам: дзякуючы і талентам, і арганізацыйным здольнасцям актывістаў суполкі “Спатканне”. Яркі выступілі ансамблі беларускай народнай песні: і мясцовы “Завіруха”, і “Надзея” з рыжскай суполкі “Прамень”. Прыгожыя фарбы ў палітру свята прыўнеслі ансамбль украінскага таварыства “Явір” і дуэт “Чар зілля”, танцавальная група польскага калектыву “Rodacy”, ансамбль рускага таварыства “Родник” ды ансамбль рускай песні “Барыня” — апошні з Крустпілскага дома культуры. Хораша глядзеўся і ансамбль “Злата” Елгаўскага беларускага таварыства “Злата”. Валянціна Дарашчонак цікава, даходліва распавяла пра жыццё і дзейнасць Францыска Скарыны, гучалі ягоныя словы і ў перакладзе на латышскую

мову Ліліі Кірылавай. Радуе, што прадстаўнікі ўкраінскага і рускіх таварыстваў таксама выконвалі песні і на беларускай мове. Спявачка Ніна Памялава, напрыклад, уклала ўсю душу ў песню пра Беларусь. Ансамбль таварыства “Родник” выканаў песню “Каваль” — на словы Станіслава Валодзькі, потым ансамблю “Барыня” падпявалі гледачы: “У суботу Янка ехаў ля ракі/ Пад вярбой Алёна мыла ручнікі...”

Гурт “Завіруха” спяваў “Хлеб ды соль”, “Беларусь — імя святое”, “Ехаў Ясь на кані”, жартоўную песню “Пан-капітан”, а Міхаіл Прановіч прачытаў верш Яніса Райніса на латышскай мове. Артысты “Надзея” выступілі ярка, з танцамі, прыскокамі ды зайгрышамі. Малайцы! Спявалі “Вішнёвы сад”, “А ў полі крыніца”, “Ой, аралі хлопцы ніву”. Іосіф Цыргановіч, старэйшы сябра суполкі “Прамень”, саліст ансамбля “Надзея” хораша прачытаў верш “Я — беларус”. Пахвалім і малады гурт “Злата” з Елгавы: добры рэпертуар, артысты ўпэўнена трымаюцца на сцэне, а калі Зэнта Трэцьцяк запрасіла ўсіх танцаваць, прыгожа закруціліся пары ў вальсе, то атмасфера свята стала яшчэ цяплейшай. Дарэчы,

спадарыня Зэнта — дэпутат XII Сэйма Латвіі, член праўлення СБЛ, старшыня Елгаўскага беларускага таварыства “Злата”. Яна павіншавала ўсіх з Днямі беларускай культуры. Старшыня таварыства воінаў Афганістана Андрэй Рутко выказаў падзяку ад імя сваіх сяброў суполцы “Спатканне”, яе кіраўніцы Валянціне Дарашчонак за плённую супрацу, пажадаў беларусам і надалей рухацца па жыцці з песнямі, танцамі ды ўсмешкамі. Было шмат кветак, падарункаў, добрых слоў, апладысмантаў.

Пасля канцэрта гаспадыня свята Валянціна Дарашчонак запрасіла ўсіх у “Беларускую хатку”, гэтак стылізаваны пакой. З парога сустракае гасцей бусел, а ў хаце ёсць абраз з вышыванымі ручнікамі, печка з дровамі, чапляйло, патэльныя. Яшчэ самавар, калаўрот, начоўкі з дрэва, вугальны прас. І сурвэтка, вязаныя кручком, вышыванкі, гожая падборка кніг... На пачэсным месцы — дыван з выявай Еўфрасіні Полацкай, падораны суполцы Пасольствам Беларусі ў Латвіі. Заступніцу Беларусі і свая “Спаткання” лічаць і сваёй заступніцай, штогод 5 чэрвеня адзначаюць дзень памяці Прападобнай.

Як заведзена ў беларускіх хатах і вялікіх сем’ях, багатыя сталы былі накрыты для сяброў і гасцей. Частавалі нас дранікамі з мачанкай, іншымі прысмакамі, у тым ліку каўбасою “пальцам пханаю”. Былі і “пяцелькі” (хвораст): такую смакату на Віцебшчыне вяскоўцы абавязкова нясуць “на адведкі”. Нізкі паклон вам, сябры-беларусы, за шчырасць і гасціннасць, за цёплы прыём! Вы хораша папрацавалі, каб свята адбылося! Спадзяемся на новыя сустрэчы — бо і сама ж назва суполкі “Спатканне” дае такую надзею.

Іна Олесавы, г. Екабпілс

СВОЙ ШЛЯХ

Музыка з глыбіняў душы

І граць, і спяваць, і танцаваць умеюць артысты гурта «Свята» на чале з Анатолем Кашталапавым (на здымку – з гармонікам у цэнтры)

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Вось і цяпер: толькі вярнуліся са Шчучына, са Свята беларускага пісьменства — і ўжо далі дабрачынны канцэрт у мінскім Доме ветэранаў, пасля былі малдаўскія Бельцы, Кішынёў. Хутка і выступленне ў Таджыкістане ды вялікі сольны канцэрт у Белдзяржфілармоніі...

Графік у «Свята» напружаны такі не таму, што сезон у ансамбля юбілейны: 30-ты па ліку. Такая творчая праца ў артыстаў штогод. І цікаваць да «Свята» немалая: бо ёсць у гурта асаблівы каларыт. Гэта першы прафесійны фальклорны гурт, які пачаў адрджаць народную музыку беларусаў. Анатоль Кашталапаў 15 гадоў разам з першым кіраўніком «Свята» Васілём Купрыяненкам ездзіў па беларускім Палессі: шукалі непаўторныя танцавальныя рухі ды песні, якія б адлюстроўвалі менавіта

беларускі характар творчасці. «Такая была задача: знайсці тыя рысы, якія адрозніваюць беларускую народную культуру ад расійскай ці ўкраінскай, — кажа Анатоль Міхайлавіч. — І знаходзілі, яшчэ як знаходзілі!»

А ўсё тое, што было назбірана, дагэтуль выкарыстоўваецца ў творчасці «Свята». Ды як успрымаецца гледачамі! «Музыку я называю міжнароднай мовай зносін, — усміхаецца суразмоўца. — Беларускія песні разумеюць далёка за межамі краіны, а мы пабывалі амаль на ўсіх кантынентах, акрамя Аўстраліі. Нават па некалькі разоў у Афрыцы ды Венесуэле — і ўсюды нас прымаюць на ўра».

Самымі ж удзячнымі гледачамі заўсёды былі і застаюцца жыхары паўднёвых рэгіёнаў Гомельскай і Брэсцкай абласцей краіны, таго самага Беларускага Палесся... «Там музыка

ўспрымаецца амаль што на генетычным узроўні, і канцэрты праходзяць на адным дыханні, — гаворыць Анатоль Міхайлавіч. — І то зразумела: на песнях і танцах продкаў гледачоў пабудаваны нашыя выступленні. А сёння нават на вясковых вясяллях і Калядах не пачуеш старадаўніх спеваў... І наўрад ці знойдзеш сапраўднага самародка, захавальніка сямейных ды заадно і народных традыцый».

Сапраўды, у час пашырэння лічбавага тэлебачання, інтэрнэта, разнастайных гаджэтаў хто з маладых будзе слухаць ды развучваць бабуліны песні? «Дый сышло ўжо тое пакаленне — носьбітаў народнай культуры, — уздыхае Кашталапаў. — Памятаю: на адным з хугароў у Петрыкаўскім раёне запісваў скрыпача, а потым даў паслухаць яму... Дык ён нават не ведаў, што такое магнітафон. Вось што значыць на-

родная культура: ад бацькі да сына, без усялякага ўплыву з суседніх краін. І адкуль таму ўплыву было ўзяцца, калі нават радыё ў хаце не было?..»

Аднак і сёння ёсць чым ганарыцца: публіка на канцэртах ансамбля народнай музыкі «Свята» значна памаладзела. І калі гадоў дзесяць таму на выступленні прыходзілі ў асноўным людзі ва ўзросце за 50, то цяпер ці не палова — моладзь. «Народ стаміўся ад «папсы», — лічыць суразмоўца. — А душа, пагадзіцеся, патрабуе натуральнага. Таму і цянемся да вытокаў».

У рэпертуары «Свята» ёсць і аўтарскія песні: пра Беларусь, Мінск, родныя мясціны, а таксама — прысвечаныя жанчынам, маці. «Новых песень таксама патрабуе жыццё! — гаворыць А. Кашталапаў. — Народныя песні — календарныя, вясельныя, калядныя. Але сучаснасць яны

не адлюстроўваюць. Таму даводзіцца ствараць самім». Супрацоўнічае ансамбль з кампазітарамі Леанідам Шурманам, Алегам Чыркуном, народным артыстам Беларусі Ігарам Лучанком, вершы і музыку піша і Анатоль Кашталапаў.

На сольным канцэрце ў лістападзе будзе цэлае аддзяленне новых песень. «Прыходзьце, слухайце!» — запрашае ўсіх Анатоль Кашталапаў. І ад сябе дадам: не пашкадуецца, бо пабачыце на сцэне сапраўднае шоу, дзе ўсе артысты (а іх пад 20) і спяваюць, і танчаць, і на розных інструментах граюць... І ўсё — зладжана, гарманічна, віртуозна! Незвычайнымі танцавальнымі «па» здзіўляюць нават музыкі-цымбалісты і скрыпачы, не кажучы пра самога Анатоля Кашталапава, які, па яго ж словах, і ў 67-м на сцэне як малады з гармонікам скача.

ТРАДЫЦЫ

Дажынкі ў Андрушына

Старадаўні беларускі абрад ладзіўся ў далёкай прыбайкальскай вёсцы, дзе кіраўніком мясцовай адміністрацыі — нашчадак перасяленцаў з Мінскай вобласці Аляксандр Лаўшук

Дажынкі ў сяле Андрушына, што ў Куйтунскім раёне Іркуцкай вобласці, праводзілі актывісты Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага. Зрэшты, свята «паклікалі да сябе» кіраўнік адміністрацыі Андрушынскага вясковага паселішча Аляксандр Лаўшук, прадзеда якога былі з Мінскай вобласці, з жонкаю Людмілай. Акрамя іркуцкіх супляменнікаў, запрасілі гасцінныя гаспадары на сваю ніву і беларусаў з суседніх раёнаў. Цудоўная даўняя традыцыя беларусаў: разам збірацца на Дажынкі! Цяпер уборачная на мясцовых палатках завяршылася, аднак спецыяльна для абраду, для жней-беларусаў камбайны пакінулі ўчастак пшаніцы. З радасцю і натхненнем дзяўчаты, жанчыны ўзяліся за сярпы, падбадзёрваючы адна другую песнямі. Зрабілі ўсё як належыць па народным абрадзе: і «бараду» завілі,

і падзякавалі Зямлі за ўраджай. Дарэчы, у многіх раёнах Іркуцкай вобласці сёлета была засуха, збожжавыя не ўрадзілі, а ў Куйтунскім раёне сабралі добры ўраджай: нават гатовы падтрымаць збожжам Бурацію. Пакінулі пад Андрушына ніўцы-карміцельцы і хлеб: каб і ў наступным годзе добра ўрадзіла. Вакол снапоў, а таксама Гаспадара поля — якога, дарэчы, ушанавалі прыгожым вянком з пшанічных каласоў, адарылі яго з жонкаю дажыначным снапом — вадзіліся карагоды. І сноп, і вянок, як выдома, маюць магічную сілу, і ў наступным годзе пасяўную гаспадары пачнуць менавіта з іхняга зерня. Потым з песнямі ўсёй талакой адправіліся ў вёску, каб далей святкаваць Дажынкі.

Тут варта звярнуць увагу: арганізацыйна падтрымалі свята, што спрыяе адраджэнню, захаванню ды развіццю беларускай нацыянальнай культуры ў рэгіёне, Міністэрства культуры і архіваў Іркуцкай вобласці, абласны Цэнтр культуры карэнных народаў Прыбайкалля, адзел культуры адміністрацыі Куйтунскага раёна ды мясцовая адміністрацыя. Свята пачалося з карагода дружбы і пара-

ду ўдзельнікаў. Усіх віталі кіраўнік Куйтунскага раёна Андрэй Палонін (і ён, дарэчы, нашчадак беларускіх перасяленцаў!), кіраўнік Андрушынскай адміністрацыі Аляксандр Лаўшук, начальнік райаддзела культуры Яўгенія Колесава, загадчыца аддзела Цэнтра культуры карэнных народаў Прыбайкалля Надзея Елтэмоева, кіраўніца Іркуцкага таварыства беларускай культуры Алена Сіпакова. Свята прадоўжылася конкурснай праграмай, якую, дарэчы, ацэньвала аўтарытэтнае журы. Працавалі дзве пляцоўкі. На галоўнай сцэне выступалі ўдзельнікі вакальнага конкурсу: салісты і гурты з Іркуцка, Чарамхова, сёлаў Андрушына, Бальшой Кашалёк, Алкін, Карымск Куйтунскага раёна, а таксама з сяла Бабагай Заларынскага.

Яркай, прыгожай атрымалася праграма. У конкурсе салістаў-вакалістаў лепшай прызналі Н. Трацякову з Андрушына, на другім месцы — С. Лех з Алкіна, на трэцім — А. Давыдава з Бабагай. У конкурсе гуртоў-вакалістаў першае месца занялі «Беларусы Прыбайкалля» з Іркуцка, другое — «Сунічкі» з Андрушына, трэцяе — студыя эстраднай творчасці «Ніка» з Чарамхова.

Жней-беларускі праводзяць народны абрад на сібірскіх нівах

Працавала на дажынках і дэгустацыйная пляцоўка, там можна было паспрабаваць стравы ды напоі нацыянальнай беларускай кухні. Хоць і складана было журы вызначыць лепшых кухарак, аднак давялося тое рабіць. У конкурсе «Эх, бульбачка!» першае месца ў С. Бастракавай з іркуцкага ПТБК, другое — у Л. Лаўшук з Андрушына, трэцяе — у Т. Бялан з Бальшого Кашалёка. Дажынкі ўпрыгожыла і выстава дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і вырабаў з прыроднага матэрыялу, гародніны новага ўраджаю. У конкурсе «Восеньская фантазія» пер-

шае месца — у А. Саўчанкі з Алкіна, другое — у Л. Лаўшук з Андрушына, трэцяе — у Л. Мазур з Бабагай. Быў на беларускіх Дажынках і галоўны прыз — Гран-пры. Яго за актыўнасць, масавасць у справе адраджэння, захавання і развіцця беларускай культуры ў вобласці журы прысудзіла вакальнаму ансамблю з Алкіна «Рушнічкі», якім кіруе Г. Валашына. Усе пераможцы конкурсу адзначаны дыпламамі, атрымалі каштоўныя прызы.

Вольга Рукавічнікава,
спецыяліст Цэнтра культуры карэнных народаў Прыбайкалля